

I Tyskland før det store Valg.

Af K. K. Steincke.

I Baden — De husker fra Geografer Bayern, Württemberg og Baden — sider for Tiden for sine Synders Skild underlegede og studerer en Række forskellige tyske Blades Betragtninger over de nye stedfunde Valg til den tyske Rigsdag og den preussiske Landdag.

Jeg er sendt herved af Lægen for at blive opvarmet, hvorfor det selvfølgelig blæser og regner og er saa koldt, at Termometret kun formaaer at hæve sig 1 Grad Reamur over København; saadan har det været en Uge, hvorfor denne ene Grad maa siges at være den dyreste betalte Varme, jeg endnu har været ude for; men omstuder har jeg lært kun at kige paa Celsius-Termometrene, hvilket ubetvinget hjælper, naar man fryser sig paa, (hvad man meget ofte gør).

Som Følge af en silende Regn af fuldkommen dansk Afstemning er jeg i Øjeblikket taget ind med mine Aviser i en gammel Vinstue, der bærer det fortryllede Navn »Im süßen Löhle«, meget frit oversat: et fælt Hull! Og nu kommer altsaa Valgbetragtningerne. Ellers vilde det ikke være rimeligt først at sammenligne selve Valgkampen i denne sydtyske Provins med den tilsvarende Foreteelse i Danmark!

Valgkampen foregaar naturligvis her som hjemme gennem Pressen, gennem Valgpraab og -plakater og paa Vælgermøder. Paa Pressen er der ikke større Forskel! Dog synes Modsetninger hermed skarpere, og den, der kun kendte noget til Tyskland gennem Læsningen af Bladene den sidste Uge før Rigsdagsvalget, vilde føle sig overbevist om, at dette store Land kun var befolket af Forbrydere, Snigmordere, Løgnhalse, Statsforrædere og oplagte Idioter, en Opfattelse, han yderligere vilde føle sig bestyrket i ved at læse om de forskellige rove- riske Anfald og Overfald med Revolvere, Knive eller Knipser, som særlig Nationalister, Kommuniste og National-socialister synes at være Ekspert-ter i.

Disse uhyggelige Raaheder og Bølletojer, der dog i Betragtning af Landets Udstækning og de talrige Storbør ikke bør tillægges større Betydning, hænger vist for en Del sammen med den her herskende Plakatkrig, hvilken igen har sin Aarsag i Partiernes Talighed. Til nærmere

Forklaring tjener, at der til dette Valg i Tyskland var opstillet 32 Partier, eller, for at holde os til Baden, alene 20 i dette lille Land, nemlig: Social-Demokratiet, Nationalisterne, Centrum, Tysk Folkeparti, Kommuniste, Demokratisk Parti, Venstre-Kommuniste, Erhvervspartiet, National-socialister (Jødehaderne og Rabaldermageren Hitlers Parti), Tyske Bondeparti, Den folkelige Nationalblok, Kristeligt nationalt Bondeparti, Det folkelige Retsparti, Uafhængige Socialdemokrater, Kristeligt socialist Rigsparti, Gammelt-socialdemokratisk Parti og »Deutsche Reichsbloch der Geschädigten«.

Tænk Dem, Kære Læser, disse 20 Partier — andre Steder maaske endda forøgede med 12 ekstra — bejle til Vælgeres og Vælgerindes Gunst. Man maatte unægtelig være udrustet med eventyrlig-politisk Instinkt for ikke som »neutral« Vælger at blive lidt svimmel ved denne Farverlegod. Og derfor maa Vælgerne ogsaa paavirkes ved Opraab, uddelt i Gaderne, og ved store Valgplakater, der forkynder vedkommende Partis Fortællelighed og de andres hartad utrolige Modbydelighed. Men da Pladsen paa dertil egnede Mure og Plakatsøjler er begrænset, medens de 20 Partiers Trang til Meddelsomhed synes ubegrænset, varer det ikke længe, før Plakaterne fra det ene Parti klaskes ovenpaa de andres og altsaa ganske forfølger disses gode Egenskaber for Borgerne. At det saaledes tilklitrede Parti naturligvis ikke kan finde sig i, at dets Dyder skjules under en Hoben af de værste Modstanderes værste Løgne, siger sig selv, og vi er nu betænkeligt nær ved Haandgemængen, de korporlige Argumente.

Naar dertil kommer, at det jo særlig er Yderpartierne — her i Baden Kommuniste, Nationalister og frem for alt National-socialisterne (Hitler Fascisterne) — der er mest fanatiske og lovgagnlige og derfor har mest at fortælle, er det egentlig snarere mærkeligt, at denne Plakatkrig dog gaar saa forholdsvis fredeligt af.

Her i Baden havde »Fascisterne« ikke mindre end 10 vægtige, paa hinanden følgende forskellige Plakater med en Oprensning af de andre Partiers himmelraabende Sjofelhed — lige fra Frankfurter Jødernes Parti til de marxistiske Forbrydere (Social-

isterne). Det var virkelig underholdende at læse om, Folk morede sig eller rystede paa Hovedet, og Stemmer blandt normale Vælgere gav denne størstelige Nedrækning næppe. Det glædede mig under alt dette at konstatere, at det store Socialdemokrati næsten ikke deltog i denne Plakatkrig og i hvert Fald afstodte deres Udtalelser efter normalt reagerende Hjerter.

Hvad endelig Vælgermøderne angaar, kan 20 Partier naturligvis ikke holde Fællesmøder, og Resultatet bliver, at kun de store Partier holder Møder og vistnok kun hver for sig. Jeg deltog i to Vælgermøder. Først — 2 Dage før Valget — i det demokratiske Parti, men da dette Møde i Kraft af Forsamlingsens Faatallighed og hele øvrige Anlæg mindede mig saa stærkt om et københavnsk Vestre-møde, foretrak jeg at fortrække for — Gud forlade en Politiker — at høre paa Dansemusik i Stedet.

Dernæst — Aftenen før Valget — i det afsluttende socialdemokratiske Vælgermøde. Mødet var indkaldt til Kl. 8. Ved dette Tidspunkt indfandt Dirigenten, de 2 Talere og undertegnede sig i Salen; i Løbet af et Kvartet kom der et Par Stykker i Minutet, men en halv Time efter arriverede et Par Hundrede omtrent paa een gang. Man sad ved lange Børde, alle med det her i Sydtykland uundgaelige Ølglass foran sig, forøvrigt ikke nogen billig Adspørelse.

Første Taler var en kvindelig Partifælle, saglig, stilfærdig, men virksomhedsfuld. Hun talte først og fremmest om de Spørgsmaal, der maatte interessere Kvindene, i første Række om de forvilede Bølgforhold og den deraf følgende sociale og moralske Nød — 1 Mill. poster selvstændig Lejlighed, 1 Mill. Posterfordrivelser om Aaret o. s. v. — og sluttede under stærkt Bifald med at betone, at Socialdemokratiet ikke kæmpede for et Tyskland, der skulde regere Verden, men for et Tyskland, der kunde sørge for sine egne.

Derefter fulgte »Folkethingsmanden« for Karlsruhe, der nu holdt sin 36te Tale under denne Valgkamp og derfor ikke var tilbøjelig til at raabe højt. Han talte med større Løse og Rutine, men lovrigt ligeledes meget sagligt, saaledes at han endog gjorde Undskyldning for de 2 Ord Skandale og Svindelrier, anvendt mod Nationalisternes Politik, fordi Udtrykkene ikke var parlamentariske. Hans Foredrag gik lovrigt ud paa at advare mod

den almindelige Tro paa Nedgang i Skatterne; der kunde næppe blive Tale om en Nedgang, men derimod om en Omlægning, en mere retfærdig Fordeling af Byrden. Han angreb Borgerblokkens Kærighed med Hensyn til sociale Reformer og dens Flohed overfor Officererne (de vægtige Pensioner) og Rigsvænet (som kunde nedskæres med 200 Mill.) — for at slutte med en virksomhedsfuld Tale mod Militarismen og Nationalisternes evindelige Snak om Genoplivelsen af den tyske Helteand. »Hvilken Brug har den moderne Gaskrig for tysk Helteand?« Forsamlingsen var yderst interesseret og de stadige Tilraab (»sehr gut«, »sehr richtig«) maa være meget behagelige for en Taler; forstyrrende Tilraab blev overhovedet ikke hørt. Hjemme skal der jo meget til, før Tilhørerne skal kunne knirke sig op blot til et »Hør«.

Skulde man lovrigt indvende noget fra et dansk Synspunkt, vilde jeg synes, at Mødet mere mindede om en Forelæsning (Eksaminatorium) end om et Vælgermøde; det var i den Grad præget af Sælgelighed, næsten Hejdelighed, at der ikke blev Plads til et Leve hverken for Talerne eller for Socialdemokratiet, noget man den sidste Aften før Valget. Og saa gik dette endda over alle Forventninger!

Valgets Resultat blev jo fra Valget i 1924 for Socialdemokratiet en Fremgang fra 7.600.000 til 9.112.000 Stemmer, en større, end Sejrherren selv havde ventet, og en Mandatvækst fra 131 til 152, skønt Kommunisterne samtidig gik frem med over ½ Mill. til 3.233.000 Stemmer og en Mandatvækst fra 45 til 54.

Og for Nationalisterne nærmest en Katastrofe med en Tilbagegang i 1 Stemmer af ikke mindre end 1.820.000 til 4.360.000 og i Mandater fra 111 til 84 (Landbund 12).

Hvis man efter de ledende borgerlige Blade i Tyskland, bortset fra de mest yderliggaaende, i et Par Ord vil sammenfatte Resultatet af dette forvort Parti saa stolte Valg af 20. Maj 1928, tror jeg, man kan udtrykke dette i følgende Sentenser.

Der er ikke Tale om en Tendens mod Venstre, men om et »Ryk til Venstre«, som mange Blade skriver.

Valget er et størstaaet Tillidsvotum til den demokratiske Republik og Fredsbestræbelserne og et eklatant Mistillidsvotum til Nationalisme og Militarisme i enhver Form, saa meget mere beskæmmende for Nationalisterne, som disse selv havde proklameret

dette Valgvalg som det afgørende mellem dem og Socialdemokratiet.

De mange Splittelsespartier medførte et Stemmespil uden Ende, der dog særlig gik ud over Midterpartierne, og naar det tyske Folkeparti klarede sig forholdsvis godt, er det alene Stresemanns forsonlige Udenrigspolitik, der har reddet dette hans Parti fra at følge Nationalisterne i Afgrunden.

Det demokratiske Parti faar i Tyskland samme Skæbne som det radikale i Danmark og tilsvarende andet Steds, nemlig Valg for Valg at gaa tilbage, klemte mellem de store økonomiske Interessesætningspartier.

Medens den reaktionære Borgerblokkpolitik i Riget er brudt sammen, er den særlige Preusserkoalition som hidtil under Socialdemokratiets Færerskab gaaet styrtet ud af Valget, ogsaa til den preussiske Landdag!

Den kommunistiske Fremgang, som lovrigt er de borgerlige Blade ganske uforstaaelig, formodentlig fordi det har sin Forklaring netop i Borgerblokkens reaktionære Politik, er ingenlunde foruroligende, da den ikke er sket paa Bekostning af Socialdemokratiet. Tværtimod! For hver een Stemme, Kommuniste er gaaet frem, er Socialdemokratiets Fremgang snarest 3.

Men rent bortset herfra — siger »Vorwärts« — tager vi Socialdemokrater ikke denne kommunistiske Fremgang tragisk. Det er »Socialismens Rekruter«, der til at begynde med tiltales af den yderliggaaende Radikalisme. — Men med en slet Politik kan man vel forbigaaende vinde Vælgere, men ikke beholde dem. Kommunistiske Vælgere i Dag er socialdemokratiske Vælgere i Morgen!

I et Ord betyder Valget Nødvendigheden af den store demokratiske Koalition under Socialdemokratiets Færerskab og med en socialdemokratisk »Rigskansler« i Spidsen. Et stort Resultat! Lad det tjene som et godt Varsel for Landstingsvalgene til Efteraaret! Og dermed Slut! — — Also, auf Wiedersehn!

Baden Baden, Tirsdag d. 22. Maj 28.
K. K. Steincke.

Innsendar gegnir mega vera okkum i hendi seinast friggjagad kl. 10 f. p.

Givið út af socialdemokratisku felögum.
Blaðstýrari: M. S. Viðstein.
Prentsmíðja
»Föröya Social-Demokrates, Tórshavn.

Faðir hansara var logfroðingur og háttmentaður eins og móðurin, ið var komin af gyðingafólki í Hollandi. Karl Max er foddur 5. mei 1818 í Trier. Í 1824 gjordist faðirin við öllum húski sínum trúskiftingur og tók við kristnari trúgv; men sermerka trúarnávirkan hefur Karl Max ekki fingið heima, hvorki frá jöda- ella kristindómi, harafratímóti fekk hann tíðliga eina frálika uppaling í tungumálum og skaldskapi, bæði nýggjum og fornum.

Ein viðgittin mentunnarmaður, stjórnnarráðharri Ludvig von Wertphalen, vitjaði javnlaga hjúnini Marx, og á ungum aldri vakti hann hjá hinum gávurlika unglinganum ein livandi ans fyrri láfinskum og forngrískum skaldskapi, sum hann eisini leiddi hansara kunnleikatrúandi anda inn í enskt andsliv. Karl Marx valdi sær tá eisini Homér og Shakespeare sum yndisskald, og aldri seinni, sjálvst undir lívins skiftandi stríði, sleppti hann samveruni við hesar andans størhetur. Homér og Shakespeare vóru hansara kærasti lesur so leingi hann livdi. Faðirin leiddi á ungum aldri sonin inn í franskt andsliv og kendi honum franskt mál. Í heila taktið livdi Karl Marx í uppvøkstri sínum eitt lív, sum lá himmalhøgt yvir teirri andaligu og kroppsligi javnhædd, sum var arbeidaran, hvørs fremsti slóðbrótari og undangongumaður hann varó allan sín dáðrika manndóm.

17 ára gamal fór Karl Marx til universitetið í Bonn, og nokur ár seinni til Berlin, har hann eftir faðir síns ynski skuldi studera lógfroði; men á somu tíð læs hann við størsta fólkskapi søgu og heimspeki, sum hann sjálvur hevði bestan hug til, og brátt var hann ikki bert hugfangaður av, men fullkønur í hini tiltiknu Hegelsku lívslæruni, sum

tá var hægsti vísdómur millum teir lærdu í Týskalandi. Hin navnframi týski heimspekingurin Hegel hevði bygt upp eina lívslæru, harí mannahugin kundi finna leiðir at ganga og uppgávar at loysa, sum sjálvst teir gávurlika stóru ikki komu útum; men so fin og hágongd hendan lívslæran var, so lítið var hon tó for fyrri at loysa teir dagligu lívssvurningarnar, sum júst tá á dögum so harðir og kaldir stóðu hinum arbeidandi fólkinum í vegin, tá talan var um at vinna hitt dagliga breyð.

Karl Marx savnaði sær ein ómetuligan hóp av kunnleika og hvesti síni andaligu amboð allmikið við at baksa við hin Hegelska vísdóm; men úrslit hansara varó loksins tað merkjuliga, at sjálv hin Hegelska lívslæran varó fyrri honum til einkis, og hann helt klárlika fram, at hon mátti beinast burtur sum skjótast.

Í 1841 endaði hann sína lærutíð við at taka heimspekiugt doktarapróg fyrri eina grein um ein forngrískan haimspeking, Epikur, og ætlan hansara var at vinna fram til universitetsprofessara og gerast lærari fyrri hin studerandi ungdomin í Týskalandi; tí hann kendi sær kall til at bróta nýggjar slóðir; men sum víðurskiptini vóru um hetta mundið í Týskalandi, á stjórnin miklan vanda í at lova monnum við tilfuknu hugsnarhátti sum Marx framat, hann gavst í við hesum, og í árunum frá 1842 til 1844 búnaðist í honum til verka tann hugsan um eina rættvísa samfelagsskipan, sum var úrslitið úr hansara royndum og granskun.

Tað vóru ikki persónliga trong kor, ið gjordu Karl Marx til slóðbrótara fyrri javnaðarstevnuna; men hansara innvortis trongd til at fremja rættvísi ikki bert í hugsan, men eisini í gerðum. Hansara

bjarta vit og stóra vísdaliga yvirilt síndi honum, hvussu rangvørgt alt var skipað, og hansara framfúsi hugur gjordi hann til kolvælingarmann. Ein ótáleys atfinnan at öllum á himli og á jørð var eftir hansara meining tað, sum fyrst og fremst torvaði.

»Tað er ikki okkara saka«, sigir hann eina-staðni, »at seta okkum at draga upp strikurnar fyrri framtíðina ella at seta mark og mið fyrri allar tíðir, men tess meira er tað okkara uppgáva at geva öllum, ið er, eina stranga, fyrtilitsleysta atfinning, fyrtilitsleysta í ta fatan, at atfinningin ikki má óttast fyrri sínum úrslitum og líkálitíð fyrri ósemju millum teir kreftir, sum fyrri hond eru«.

Í 1842 gjordist Karl Marx ritstjóri á einum frælslyntum blað, sum útkom í Köln, og her sýndi hann longu til fullnar hvat maður hann var. Óttaleysur og við glóðandi rættvískenlsu tók hann stóðu ímóti stórbóndrunum og við fátækafólki í einum sakarmáli um rættin til at henta ber og savna brenni í skógnum. Hetta var ein rættur, sum fátækafólk har hevði haft frá fyrdaríði; men nú vildu stórbóndurnir meina teimum tað. Karl Marx grundaði stóðu sína visindaliga og prógvaði, at tað her var talan um, var ein fornur felagsognarrættur til jörðina, sum mátti verjast og styrkjast. At tilfíkar socialistiskar hugsanir komu til orða tóktist borgarunum sera hættilsigt, tað endaði tí við, at Marx misti blaðið. Um somu tíð giftist hann við Jenny von Westphalen, dóttur húsfin foreldra hansara, hon varó honum ein trúgv medhjálpi í hansara lívsstarvi, á góðum og ringum dögum, gjøgnum eitt langt lív.

Nakað aftaná brúðleypíð, ta hann misti blaðið,